P10_TA(2025)0166

Przeciwdziałanie chińskim ograniczeniom w wywozie surowców krytycznych

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 10 lipca 2025 r. w sprawie przeciwdziałania chińskim ograniczeniom w wywozie surowców krytycznych (2025/2800(RSP))

(C/2026/1447)

Parlament Europejski,

— uwzględniając swoje poprzednie rezolucje w sprawie Chin,

— uwzględniając zbliżający się szczyt UE–Chiny zaplanowany na 24 i 25 lipca 2025 r.,

— uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1252 z dnia 11 kwietnia 2024 r. w sprawie ustanowienia ram na potrzeby zapewnienia bezpiecznych i zrównoważonych dostaw surowców krytycznych oraz zmiany rozporządzeń (UE) nr 168/2013, (UE) 2018/858, (UE) 2018/1724 i (UE) 2019/1020 ([1]), znane również jako europejski akt w sprawie surowców krytycznych,

— uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1735 z dnia 13 czerwca 2024 r. w sprawie ustanowienia ram środków na rzecz wzmocnienia europejskiego ekosystemu produkcji technologii neutralnych emisyjnie i zmieniające rozporządzenie (UE) 2018/1724 ([2]) (akt w sprawie przemysłu neutralnego emisyjnie),

— uwzględniając oświadczenie przywódców G-7 na temat planu działania G-7 w sprawie minerałów krytycznych,

— uwzględniając komunikat Komisji z 26 lutego 2025 r. pt. „Pakt dla czystego przemysłu: wspólny plan działania na rzecz konkurencyjności i dekarbonizacji” (COM(2025)0085),

— uwzględniając negocjowane przez UE czyste partnerstwa handlowo-inwestycyjne oraz unijne partnerstwa w zakresie surowców krytycznych,

— uwzględniając wspólny komunikat Komisji i Wysokiego Przedstawiciela Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa z 20 czerwca 2023 r. pt. „Europejska strategia bezpieczeństwa gospodarczego” (JOIN(2023)0020) oraz przemówienia na temat ograniczania ryzyka wygłoszone przez przewodniczącą Komisji Ursulę von der Leyen w Centrum Polityki Europejskiej 30 marca 2023 r. i w Parlamencie Europejskim 18 kwietnia 2023 r.,

— uwzględniając 13. dialog strategiczny UE–Chiny między wiceprzewodniczącą Komisji / wysoką przedstawicielką Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa Kają Kallas a ministrem spraw zagranicznych Chin Wangiem Yi, który odbył się w Brukseli 2 lipca 2025 r.,

— uwzględniając oświadczenia przewodniczącej Komisji Ursuli von der Leyen wygłoszone na szczycie G-7, który odbył się w Kananaskis (Kanada) w dniach 16–17 czerwca 2025 r.,

— uwzględniając przepisy Światowej Organizacji Handlu (WTO), w szczególności zasadę niedyskryminacji i przejrzystości w odniesieniu do ograniczeń wywozowych,

— uwzględniając orzeczenia DS431, DS432 i DS433 Organu Rozstrzygania Sporów WTO w sprawie chińskich ograniczeń w wywozie metali ziem rzadkich,

— uwzględniając Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka,

— uwzględniając art. 136 ust. 2 i 4 Regulaminu,

([1]) Dz.U. L, 2024/1252, 3.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1252/oj.
([2]) Dz.U. L, 2024/1735, 28.6.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1735/oj.

A. mając na uwadze, że 4 kwietnia 2025 r. Chiny zaczęły wprowadzać ograniczenia wywozowe w odniesieniu do siedmiu spośród siedemnastu metali ziem rzadkich i produkowanych z nich magnesów trwałych oraz wprowadziły system nieautomatycznych zezwoleń, a jako uzasadnienie przytoczyły względy podwójnego zastosowania i bezpieczeństwa; mając na uwadze, że wykaz produktów objętych ograniczeniami obejmuje średnie i ciężkie metale ziem rzadkich (samar, gadolin, terb, dysproz, lutet, skand i itr);

B. mając na uwadze, że surowce krytyczne są niezbędnymi środkami produkcji w przypadku szerokiej gamy produktów i procesów przemysłowych, w tym w sektorach krytycznych, takich jak czyste technologie, technologie cyfrowe, opieka zdrowotna i obronność; mając na uwadze, że bezpieczne i zrównoważone dostawy surowców krytycznych mają zasadnicze znaczenie dla osiągnięcia celów Unii w zakresie klimatu, cyfryzacji, konkurencyjności i obronności;

C. mając na uwadze, że wielkość wywozu spadła podobno o 80 %, co ma duży wpływ na wiele różnych sektorów, takich jak elektronika i technologie użytkowe, zielona energia i odnawialne źródła energii, przemysł motoryzacyjny, przemysł lotniczy i kosmiczny oraz opieka zdrowotna;

D. mając na uwadze, że zależność UE od Chin w zakresie surowców krytycznych stale rośnie lub w najlepszym razie niezmiennie utrzymuje się na wysokim poziomie; mając na uwadze, że światowy łańcuch dostaw metali ziem rzadkich jest silnie skoncentrowany w Chinach, które kontrolują około 75 % wydobycia i 85 % zdolności przetwórczych, a w przypadku niektórych metali ziem rzadkich, takich jak terb, itr i dysproz – ponad 95 %; mając na uwadze, że UE w dalszym ciągu jest w zbyt dużym stopniu uzależniona od państw spoza UE w zakresie dostaw surowców krytycznych, a jeżeli chodzi o dostawy ciężkich metali ziem rzadkich, jest prawie całkowicie uzależniona od Chin; mając na uwadze, że przywóz z Chin pokrywa w UE 98 % zapotrzebowania na magnesy trwałe i 92 % zapotrzebowania na magnesy neodymowe (NdFeB);

E. mając na uwadze, że Chiny znacznie rozbudowały swoją dominującą pozycję w światowym wydobyciu, przetwarzaniu i rafinacji surowców krytycznych i produktów pośrednich, doprowadzając w ten sposób do powstania strategicznych zależności w kluczowych łańcuchach wartości, które to zależności są niekiedy celowo wykorzystywane poprzez stosowanie restrykcyjnych środków handlowych; mając na uwadze, że po raz pierwszy Chiny ograniczyły wywóz metali ziem rzadkich w 2010 r. w związku ze sporem terytorialnym z Japonią, a Organ Apelacyjny uznał to ograniczenie za niezgodne z zasadami WTO; mając na uwadze, że Chiny w znacznym stopniu ograniczają również wywóz surowców mineralnych sklasyfikowanych przez UE jako strategiczne lub krytyczne, w tym galu i germanu od 1 sierpnia 2023 r., grafitu od grudnia 2023 r., produktów antymonowych od 15 września 2024 r., wolframu i bizmutu od 4 lutego 2025 r. i skandu od 17 kwietnia 2025 r.;

F. mając na uwadze, że wdrożenie tych ograniczeń wywozowych już zaczęło powodować poważne zakłócenia w przemyśle unijnym, w tym również w przemyśle motoryzacyjnym, gdzie w maju 2025 r. tymczasowo zamknięto aż 17 linii montażowych; mając na uwadze, że zakłócenia mogą wystąpić w wielu różnych sektorach, takich jak opieka zdrowotna, przemysł kosmiczny i obronny (tutaj m.in. samoloty myśliwskie, fregaty, drony i systemy broni precyzyjnego rażenia), turbiny wiatrowe i baterie oraz szeroko rozumiana transformacja ekologiczna i cyfrowa;

G. mając na uwadze, że chińska procedura wydawania zezwoleń wymaga od wnioskodawców ujawniania władzom chińskim informacji szczególnie chronionych, co stanowi naruszenie tajemnicy handlowej; mając na uwadze, że zaktualizowane chińskie ramy kontroli wywozu z grudnia 2024 r. dają chińskiemu Ministerstwu Handlu, Radzie Państwa i Centralnej Komisji Wojskowej większą swobodę decyzyjną w zakresie objęcia kontrolą wywozu produktów, które nie zostały formalnie wymienione jako produkty podwójnego zastosowania; mając na uwadze, że te nowe przepisy obejmują środki o zastosowaniu eksterytorialnym;

H. mając na uwadze, że UE stosuje kontrole wywozu niektórych rodzajów materiałów krytycznych i zaawansowanych, ale kontrole te wyraźnie koncentrują się na rodzajach materiałów, są zgodne z dokładnymi parametrami technicznymi dotyczącymi ich użycia w konkretnych zastosowaniach wojskowych, nie wpływają na handel produktami niewrażliwymi i stanowią jedynie niewielką część całkowitego wywozu tych materiałów;

I. mając na uwadze, że Chiny celowo realizują strategię sprzedawania po cenach niższych niż ceny na światowych rynkach, a jednocześnie nie otwierają swojego rynku krajowego, co zasadniczo jest korzystne dla przedsiębiorstw państwowych, i łączą tę strategię z programami olbrzymich subsydiów, co prowadzi do znacznych zakłóceń globalnej konkurencji i grozi zniweczeniem ostatnich wysiłków UE i państw członkowskich na rzecz utrzymania płynności finansowej w działających jeszcze unijnych sektorach wydobywczych;

J. mając na uwadze, że w kwietniu 2024 r. UE przyjęła akt w sprawie surowców krytycznych, który ma być punktem wyjścia, jeśli chodzi o wysiłki na rzecz zwiększenia odporności i autonomii dostaw surowców krytycznych i surowców strategicznych do UE; mając na uwadze, że w akcie w sprawie surowców krytycznych uwzględniono zarówno stronę podaży, jak i popytu, w tym poprzez cele produkcyjne, efektywne gospodarowanie zasobami w celu ograniczenia zużycia oraz poprzez zastępowanie surowców strategicznych; mając na uwadze, że obieg zamknięty jest centralnym elementem europejskiego aktu w sprawie surowców krytycznych i ma na celu zaspokojenie 25 % zapotrzebowania Unii na surowce strategiczne przez recykling do 2030 r. oraz poddawanie recyklingowi znacznie większych ilości każdego surowca strategicznego z odpadów, w tym również z myślą o produkcji magnesów trwałych;

K. mając na uwadze, że zbliżający się szczyt UE–Chiny będzie okazją do zaangażowania się w dialog, a także do kontynuowania zdecydowanego sprzeciwu wobec środków przymusu;

L. mając na uwadze, że Chiny nadal stosują sankcje wobec byłego posła do PE, posłów do parlamentów państw członkowskich i europejskich ośrodków analitycznych;

1. zdecydowanie potępia decyzję Chin o wprowadzeniu ograniczeń w wywozie metali ziem rzadkich, co wstrzymało wywóz i znacznie zakłóciło kluczowe łańcuchy dostaw dla producentów w sektorze motoryzacji i w dziedzinie obronności, przedsiębiorstw zajmujących się półprzewodnikami, zielonych technologii, zastosowań opieki zdrowotnej i wielu innych sektorów w UE i na całym świecie; uważa, że działania Chin są nieuzasadnione i mają charakter środków przymusu, gdyż opierają się na ogromnym wpływie wynikającym z quasi-monopolistycznej pozycji tego kraju na rynku światowym;

2. uważa, że Chiny wykorzystują ograniczenia wywozowe do wzmocnienia swojej pozycji negocjacyjnej; podkreśla, że UE musi zdecydowanie odrzucić wszelkie próby wykorzystywania tych ograniczeń przez Chiny do wymuszenia ustępstw w odniesieniu do innych utrzymujących się barier handlowych, i uważa, że wszelkie ustępstwa wobec Chin w tym zakresie osłabiłyby zdolność UE do ochrony przed obecnymi i przyszłymi środkami przymusu;

3. podkreśla, jak ważne jest, by na nadchodzącym szczycie UE–Chiny wyrazić zaniepokojenie chińskimi ograniczeniami w wywozie metali ziem rzadkich oraz szerszymi skutkami tych ograniczeń dla globalnych łańcuchów dostaw; jest przekonany, że kontrole wywozu powinny być częścią wielostronnego podejścia opracowanego, aby chronić bezpieczeństwo międzynarodowe i zapewnić równe warunki działania na całym świecie; nalega, aby jednostronne kontrole były ograniczone do kontroli absolutnie koniecznych ze względów bezpieczeństwa narodowego, a ich zasady były przejrzyste i jasno określone, w związku z czym podkreśla, że działania Chin są sprzeczne z wielostronnymi zasadami i praktykami, oraz wzywa Komisję i państwa członkowskie, aby przyjęły zdecydowane i jednolite stanowisko, współpracowały z Chinami, aby znaleźć rozwiązanie strukturalne oraz kontynuowały dialog z Chinami w tym zakresie;

4. apeluje do władz chińskich, aby podjęły konkretne działania następcze w związku z ich propozycją oraz by całkowicie zniosły ograniczenia w wywozie; w międzyczasie odnotowuje niedawną propozycję władz chińskich dotyczącą ustanowienia tzw. uprzywilejowanych korytarzy mających na celu uproszczenie procedur dla przedsiębiorstw europejskich;

5. podkreśla, że UE musi pilnie umocnić swoje strategiczne wpływy i w jeszcze większym stopniu być niezastąpiona poprzez rozpoznanie, uruchomienie i wzmocnienie obszarów, w których ma istotną przewagę nad Chinami w zakresie podstawowych towarów i technologii, w celu wzmocnienia strategicznej autonomii UE, lub poprzez ograniczenie dostępu do rynku wewnętrznego UE dla chińskich dostawców wysokiego ryzyka zgodnie z unijnym i międzynarodowym prawem handlowym;

6. uważa działania Chin za nieuzasadnione wykorzystywanie linii dostaw surowców krytycznych jako broni, co czyni ten kraj niewiarygodnym źródłem dostaw dla sektorów krytycznych oraz zagrożeniem dla interesów gospodarczych i podstawowych interesów bezpieczeństwa UE;

7. wyraża głębokie zaniepokojenie wymogami nałożonymi przez władze chińskie, zgodnie z którymi wnioskodawcy muszą ujawniać dane szczególnie chronione przy ubieganiu się o zezwolenia na wywóz, oraz związanym z tym znacznym ryzykiem wycieków technologii dotyczącym łańcucha wartości bazy przemysłowo-obronnej, a także tajemnic bezpieczeństwa narodowego, podkreślając, że może to zostać wykorzystane jako środek przymusu w przyszłości; uważa, że Komisja i państwa członkowskie powinny oceniać i ograniczać wpływ takiego przekazywania danych na bezpieczeństwo zgodnie z europejską strategią bezpieczeństwa gospodarczego;

8. apeluje do Komisji i państw członkowskich, aby przyspieszyły wdrażanie aktu w sprawie surowców krytycznych; podkreśla ważną rolę Europejskiej Rady ds. Surowców i jej podgrup w szybkim i skutecznym wdrażaniu aktu w sprawie surowców krytycznych; przypomina o jasnych i ambitnych celach wyznaczonych, by wzmocnić zdolność UE do pozyskiwania, przetwarzania i recyklingu surowców krytycznych w UE do 2030 r.; zwraca uwagę na wybór pierwszych 60 projektów strategicznych w ramach aktu w sprawie surowców krytycznych;

9. ubolewa, że na akt w sprawie surowców krytycznych nie przeznaczono specjalnego budżetu UE, mimo że główną trudnością był brak odpowiedniego finansowania; podkreśla, że trzeba pilnie zagwarantować środki na strategiczne projekty zatwierdzone na mocy aktu w sprawie surowców krytycznych oraz na inne projekty mające na celu poprawę w zakresie wydobycia, rafinacji, przetwarzania i recyklingu, które przyczyniają się do zmniejszenia ryzyka związanego z Chinami i do osiągnięcia wskaźników referencyjnych określonych w akcie w sprawie surowców krytycznych; apeluje do Komisji, aby dalej wspierała na szczeblu UE dywersyfikację dostaw energii ziem rzadkich i surowców krytycznych oraz by zagwarantowała, że przyszłe wieloletnie ramy finansowe będą obejmowały linię budżetową na wsparcie inwestycji w wydobycie, przetwarzanie, gospodarkę o obiegu zamkniętym, badania naukowe i innowacje, w tym na zastąpienie surowców krytycznych;

10. podkreśla potrzebę prowadzenia przez UE działalności wydobywczej na swoim terytorium i przywrócenia zdolności przetwórczych; podkreśla, że zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów dzięki innowacjom technologicznym jest jednym z celów aktu w sprawie surowców krytycznych; podkreśla potencjał recyklingu i górnictwa miejskiego w łagodzeniu skutków ograniczeń dostaw w perspektywie krótkoterminowej i zwraca się do Komisji o podjęcie natychmiastowych działań w celu zwiększenia efektywności pozyskiwania metali ziem rzadkich i zatrzymywania ich na rynku wewnętrznym;

11. podkreśla potrzebę realizacji długoterminowej strategii biznesowej i zapewnienia rentowności inwestycji w łańcuchy wartości surowców krytycznych, w tym poprzez wsparcie finansowe, takie jak ceny minimalne, wsparcie zbytu lub strategiczne gromadzenie zapasów; apeluje do państw członkowskich, aby wymagały od dużych przedsiębiorstw produkujących technologie w sektorach strategicznych regularnego i właściwego wdrażania środków gotowości na wypadek zagrożeń oraz środków mających na celu ograniczenie niedoborów dostaw, w tym gromadzenia zapasów;

12. apeluje do Komisji, by wraz z państwami członkowskimi oceniła minimalny poziom strategicznych zapasów metali ziem rzadkich sklasyfikowanych jako surowce strategiczne (neodym, prazeodym, terb, dysproz, gadolin, samar i cer) oraz odpowiadające im zastosowania końcowe, w tym te związane z przemysłem obronnym;

13. wzywa ponadto do większego zaangażowania w zawieranie partnerstw na rzecz czystego handlu i inwestycji oraz dwustronnych partnerstw strategicznych w zakresie surowców, opartych na zasadzie wzajemnych korzyści i spełniających wysokie standardy w zakresie zrównoważonego rozwoju i praw człowieka; podkreśla potrzebę zawarcia wiążących porozumień w sprawie surowców krytycznych, aby zapewnić długoterminowe bezpieczeństwo dostaw dla UE i większą przejrzystość oraz zadbać o to, by Parlament miał uprawnienia kontrolne; podkreśla znaczenie umów o wolnym handlu i inicjatywy Global Gateway dla zwiększenia dostępu do surowców krytycznych;

14. zachęca do stosowania klauzul pierwszeństwa w odniesieniu do metali ziem rzadkich pozyskiwanych od dostawców z UE i zaufanych partnerów w odpowiednich przepisach dotyczących zamówień publicznych; wzywa do większej koordynacji z partnerami międzynarodowymi o podobnych poglądach, w szczególności w ramach G-7 i NATO, oraz z japońską Organizacją ds. Metali i Bezpieczeństwa Energetycznego, aby usprawnić transfer wiedzy, dostosować standardy bezpieczeństwa łańcucha dostaw, wspólne inwestycje i strategie gromadzenia zapasów oraz opracować normy dla wiarygodnych dostawców dla strategicznych sektorów i projektów;

15. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej rezolucji Radzie, Komisji, wiceprzewodniczącej Komisji / wysokiej przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, rządom i parlamentom państw członkowskich oraz rządowi i parlamentowi Chińskiej Republiki Ludowej.